

РОЗДІЛ V

ВОКАЛЬНО-ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО В ЧАСОПРОСТОРІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

DOI:

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

*Барановська А.А., викладач,
Газінська О.В., провідний концертмейстер*

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Анотація. У статті розглядаються методичні принципи вокальної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в українській освітній системі. Досліджено сучасні підходи до формування вокально-методичної компетенції студентів мистецьких факультетів, визначено ключові складові та педагогічні умови результативного навчання. Акцентовано на застосуванні методів постановки голосу, педагогічних технологій та інноваційних форм оцінювання (зокрема, портфоліо). Обґрунтовано потребу адаптації підготовки вчителів-музикантів до вимог професійної сфери та розвитку їх здатності до креативної вокально-педагогічної діяльності.

Ключові поняття: вокальна підготовка; вокально-методична компетенція; вчитель музичного мистецтва; освітні технології; атестаційний портфоліо; професійна майстерність.

Abstract. The article examines the methodological principles of vocal training for future Music Arts teachers within the Ukrainian educational system. It explores modern approaches to developing vocal-methodical competence in students of arts faculties, identifies key components and pedagogical conditions for effective learning. Emphasis is placed on the application of voice production methods, pedagogical technologies, and innovative assessment forms (including portfolio). The necessity of adapting the training of music teachers to the demands of the professional field and developing their capacity for creative vocal-pedagogical activity is substantiated.

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

Keywords: *vocal training; vocal-methodical competence; music teacher; educational technologies; assessment portfolio; professional mastery.*

Інтеграційні процеси у світовому освітньому просторі зумовлюють потребу підготовки фахівця нової формації, який має високий рівень професійної компетентності, а також сформовані цінності й гуманістичні орієнтації. «Духовні цінності впливають на поведінкові орієнтири, формуючи усвідомлену спрямованість людини на доброчесність, співчуття, відповідальність і повагу до інших» [1, с.119]. У цьому контексті перегляд і вдосконалення вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва стає суспільною потребою. Методично компетентний учитель музичного мистецтва здатний впливати на становлення всебічно розвиненої особистості учня: не лише через розумовий розвиток, але і через емоційне та чуттєве становлення.

У структурі фахових дисциплін підготовки вчителя музики вокальна підготовка виступає центральною, що підтверджується сучасними освітніми реаліями та практикою музичної освіти. Інтегративні процеси у сучасній освіті потребують підготовки фахівця нової формації з високим рівнем професійної компетентності, сформованими людськими цінностями та ціннісними орієнтаціями у сфері своєї діяльності. Майбутній вчитель повинен використовувати діючу силу мистецтва як ефективний засіб впливу на поліпшення духовного та фізичного стану молодого покоління [2]. Тому, перегляд і вдосконалення вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва є актуальною суспільною потребою.

Питання підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної вокальної діяльності активно аналізується у сучасній українській педагогічній науці. Зокрема, проблема формування вокально-виконавських здібностей у студентів мистецьких факультетів стала предметом дослідження І. Кліш [5]. Роль вокально-хорової підготовки в процесі модернізації вищої музичної освіти розглядали Г. Стець та С. Кишакевич [6]. Застосування українського пісенного фольклору як засобу вокального навчання майбутніх педагогів було проаналізовано Л. Коваль та М. Мороз [7]. Методичні засади формування вокальної компетентності стали центром уваги Л. Іської та А. Мастерук [8]. Специфіку вокально-хорової підготовки в умовах сучасного освітнього простору дослідили О.Леснік та О.Мамікіна [9]. Принципи

підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до основних етапів вокально-хорової роботи в закладах загальної середньої освіти розглядають К. Дабіжа, І. Сідорова, Д. Стребкова [11], основоположні засади розвитку та збереження співацького голосу – Л. Остапчук [10]. Формування майстерності художньо-педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вокально-хорової діяльності вивчають Л. Василевська-Скупа, Т. Белінська та інші [12].

Метою даної статті є теоретичне обґрунтування сутності методичних основ вокальної підготовки майбутнього педагога-музиканта що, має потребу в емоційному та чуттєвому розвитку.

«Одним із завдань майбутнього вчителя музичного мистецтва є оволодіння технікою правильного використання співочого голосу в процесі навчання у класі з постановки голосу, що передбачає розвиток вокально-технічних навичок, формування правильного дихання, артикуляції, дикції, уміння виразно передавати художній зміст твору та розуміти цей складний процес звукотворення в цілому. Всі ці аспекти формують правильні професійні навички майбутніх викладачів музичного мистецтва» [4. с. 254].

Вокальну підготовку визначено як процес становлення системи професійної компетентності з розвитку та постановки голосу, інтегральною складовою якої виступає вокально-методична компетентність. Зазначене поняття трактується як здатність педагога до реалізації вокальної діяльності в умовах загальноосвітньої школи, що детермінує наявність спеціальних вокальних здібностей, комплексних знань, практичних умінь і навичок, а також необхідних особистісних характеристик.

Провідним структурним компонентом вокальної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва виступає методична обізнаність. Опанування технологіями постановки голосу, обізнаність щодо акустичних та фізіологічних особливостей учнів, вміння ефективно корегувати вади звукоутворення – все це сприяє підвищенню мотивації школярів до музичного мистецтва, власного виконавського удосконалення та формуванню ситуації успіху в навчальному процесі.

Процес вокального навчання здійснюється через методи, що організовують цілеспрямовану взаємодію педагога та студента. Поняття «метод» інтерпретується як спосіб організації навчальної діяльності, орієнтований на засвоєння теоретичних знань і розвиток практичних

вокальних навичок [6]. Набуття вокальних умінь пов'язане з формуванням спеціальних рухових стереотипів, що досягається шляхом систематичного відтворення впорядкованих дій. Таким чином, фундаментом методичної підготовки майбутнього фахівця виступає засвоєння вокально-педагогічних методів, класифікованих на вокальні та педагогічні.

До вокальних методів належать: концентричний, фонетичний, метод демонстрації та імітації [7].

Педагогічні методи включають:

- вербальні (лекція, пояснення, дискусія, інструктаж);
- візуальні (демонстрація, ілюстрація, аудіювання);
- практичні (вокальні вправи, тренінги) [8].

Разом з тим, на сучасному етапі «цифровізація музичної освіти включає використання цифрових технологій для вокального навчання майбутніх учителів музичного мистецтва та охоплює онлайн навчальні платформи, віртуальні інструменти, інтерактивні програми для створення мистецьких проєктів, концертних виступів, програмне забезпечення для аранжування, відеоуроки та майстер-класи. Цифровізація спрощує студентам-вокалістам доступ до вокальних ресурсів і музичного репертуару з будь-якої точки світу, сприяє індивідуальному та гнучкому навчанню, а також забезпечує інтерактивні методи навчання, які можуть бути більш ефективними та креативними в мистецькій діяльності» [3, с. 345].

Для оптимізації вокальної підготовки майбутнього вчителя музики визначено три педагогічні умови:

- Індивідуалізований підхід до навчання, що враховує: стартовий рівень підготовки, природні задатки, мотиваційну сферу, індивідуальний репертуар, планування концертних виступів, організацію самоосвіти та самовдосконалення [7].
- Інтеграція педагогічного досвіду викладачів, аналіз сучасних методичних підходів та участь у конкурсно-концертній діяльності.
- Запровадження інноваційних оцінювальних інструментів, зокрема портфоліо: документального, «папки досягнень», рефлексивного портфоліо.

Отже, вокальна підготовка майбутнього педагога-музиканта являє собою інтегрований процес, що синтезує розвиток виконавської майстерності, методичної грамотності та педагогічної рефлексії. Засвоєння теоретичних основ постановки голосу, облік вікових і психофізіологічних особливостей

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

учнів, впровадження сучасних освітніх технологій забезпечують становлення високого рівня вокально-методичної компетенції. Саме така система підготовки здатна сформувати творчу, професійно компетентну, духовно зрілу особистість педагога-музиканта нового покоління.

Список використаних джерел:

1. Барановська А.А., Василевська-Скупа Л.П. Психолого - педагогічний аспект феномена "Духовні цінності" (2025). Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання. Вип.5. С.119-125 .
2. Барановська А., Сідорова І. Арттерапевтичні властивості вокально-хорового мистецтва у практиці освітнього середовища. Професійна мистецька освіта. Методичні аспекти: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., 07.02.2024 / МОН України; КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Київ: Академперіодика, 2024. С.73-78.
3. Василевська-Скупа Л. Упровадження цифрових та інноваційних методик навчання у вокальну підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2025. Вип. 78. С.337-347 DOI:10.31652/2412-1142-2025-78-337-346
4. Василевська-Скупа Л.П., Лановенко Н.В., Басовська С.Ю. Методологічний аспект розвитку співацького голосу майбутнього вчителя музичного мистецтва. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М.Пантанюк, А.Душний]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип.30. Том 5.
5. Кліш І. Вокальна підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва в навчальному процесі закладів вищої освіти України [Електронний ресурс]. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. 2019. DOI: 10.24919/2308-4634.2019.182359.
6. Стець Г. В. Значущість вокально-хорової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва у контексті модернізації вищої освіти / Г. В. Стець, С. П. Кишакевич // Наукові праці МАУП. Серія "Педагогічні науки". 2023. № 1. DOI: 10.32689/maup.ped.2023.1.4.
7. Коваль Л. М. Здійснення вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вивчення українського пісенного фольклору / Л. М. Коваль, М. С. Мороз // Нові технології навчання. 2021. Вип. 95. С. 85-91. DOI: 10.52256/2710-3560.95.2021.12.
8. Іськова Л. М. Методичні аспекти формування вокальної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва // Нові технології навчання. 2021. Вип. 95. С. 52-57. DOI: 10.52256/2710-3560.95.2021.08.
9. Леснік О. В. Особливості вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва / О. В. Леснік, О. В. Мамікіна // Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі. 2023. № 8. С. 41-47. DOI: 10.28925/2518-766X.2023.87.

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

10. Остапчук Л.О. Основоположні засади розвитку та збереження співацького голосу. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: 36. Наук. Праць. Випуск 53 / Редкол.: В.І.Шахова (голова) та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. С.157-162.

11. Сідорова І.С., Дабіжа К.Л., Остапчук Л.О., Плакидюк О.Ю., Стребкова Д.В. Принципи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до основних етапів вокально-хорової роботи в школі. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 30. Т.4. С.203-209. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.4/30.212582>

12. Liudmyla Vasylevska-Skupa, Tetiana Belinska, Kateryna Kushnir, Iryna Sidorova, Lidiia Ostapchuk. Formation of mastery of artistic and pedagogical communication of future teachers of music in the process of vocal and choral activities. Moderní věda. Praha. Česká republika, Nemoros. 2022. № 1. P. 72-82. https://drive.google.com/file/d/17iV0kthkZ_olMAWgveL_dtpnSqPZGu4Z/view

DOI:

**ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Білозерська Г.О., кандидат педагогічних наук, доцент
Мельник Б., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Анотація. Стаття присвячена аналізу впровадження інноваційних освітніх технологій на уроках музичного мистецтва. Розглядаються ключові технології, такі як проектна, інтерактивна, мультимедійна та розвивальні, і аналізується їхній вплив на активізацію пізнавальної діяльності, розвиток творчих здібностей та формування особистісних якостей учнів. Підкреслюється, що успішність їх застосування безпосередньо залежить від рівня професійної компетентності педагога та його готовності до організації відповідного навчального середовища.

Ключові слова: інноваційні освітні технології, музичне мистецтво.

Abstract. The article analyzes the implementation of innovative educational technologies in music art lessons. It examines key technologies such as project-based, interactive, multimedia, and developmental ones, and analyzes their impact on activating students' cognitive activity, developing creative abilities, and forming personal qualities. It emphasizes that the success of